

Дарылыбыз!

Алтынордын
БЛОКНОДЫ

1977

ЯНВАРЬ

1 №

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

1 №
1977 j.
январь

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын пропаганда ла агитация бөлүги

Бешжылдыктын амадузы — арбынду ла чындый иштеери

Бүгүн бастыра советский албаты КПСС-тин Төс Комитединин октябрь айда өткөн Пленумында ла СССР-дин Верховный Советинин сессиясында орооннын албаты-хозяйствозын онынчы бешжылдыкта өскүрери јанынан Государственный планы јараткан јөптөриле оморкоп, иштейт.

Планда албатынын ла партиянын төс задачазы советский албатынын материальный ла культурный јадын-јүрүминин кемин токтоду јоктон бийиктедери болуп артып јат деп айдылган. Ол амадуга једетен эп-аргалар общественный производзоны ончо јанынан тендей ле түрген өскүрери, онын тузанын бийиктедери, научно-технический өзүмди түргендедери, иштин арбынын бийиктедери, албаты-хозяйствозын бастыра бөлүктеринде иштин арбынын бийиктедери болуп јат.

Онынчы бешжылдыкта чындый јанынан кјргүзүлер там ла јаан учур алынып туру. «Мында — азийгызынан артык тузалу иштеер, бастыра ийде-күчти салып иштеер дегенинде — партиянын некелтези јарт айдылган» — Л. И. Брежнев КПСС-тин Төс Комитединин октябрьский Пленумында айткан.

Арбынду ла чындый иштеери — бу эки некелте эмди бастыра хозяйственный иштердин амадузы боло берди. Областьтын промышленнозонын ончо бөлүктеринде төс ајару чындый јанынан көргүзүни бийиктедерине эдилет, бу дезе биске анчадала јаан учурлу, ненин учун дезе, бистин предприятие-лердин көп сабазы албаты тузаланатан тсварлар чыгарып јат. Мында ончо бөлүктердеги иштин чындыйы тургуза ла эдип, чыгарып турган продукциянын чындыйына салтарын јетирет.

Бисте иштин арбынын бийиктедерине чындый партияный ајару ла килемји эдип турган јакшынак темдектер ас эмес. Бу јанынан јозокту ченемелди Маймада моторлор ремонттор

завод (директоры В. Е. Новиков, парторганизациянын качызы П. В. Бочаров) көргүзүп туру. Предприятиедө жаңы оборудованиеле жепсенери жаанынан жаан иштер өткүрилген, производствонун технологиясына улай ла жаңы, озочыл эп-аргалар шинделип жат. Заводто металлды электрофизический ле электрохимический эп-аргала кееlep жазаар бир канча эп-сүмелер табылган. Бу дөзе ойто орныктырган частьтардын чындыйын бийиктедер арга берди. Заводто производствонун культуразын бийиктедер, иштеер жерди тзззз, бытовой айалганы жарандыраp сурактар ажару жок артпайт. Цехтер, участки, бригадалар ла таанынан ишмекчилер ортодо социалистический мсрзз жакшы тззззз. Предприятиенин коллективи бзззз зчинчи кварталда жззззчил болуп чыгып, областьтын кызыл маанызын алган.

Областьтын озочыл предприятиелеринин тоозында бис Акташтагы рудоуправлениени жолду адап жадыс. Научно-технический зззззз, механизациянын, автоматизациянын сурактары жаантайын партийный организациянын ла башкарунын тззз ажарузында турат. Онын шылтузында производствонун тузазы, продукциянын чындыйы бийиктеп жат.

Производствонун технологиясын жагырта жазаары ла эдип чыгарып турган продукциянын чындыйын жарандыраp жаанынан элбек иштер «Электробытприбор» заводто өткүрилди. Анда жап-жаңы технологический жазалдар тургузылганынын шылтузында эдип чыгарып турган самоварлардын чындыйы кезем жаранып чыккан.

Бу жаанынан гардинный тюль тззз фабриканын коллективи бир канча тузалу иштер зткззрген. Фабриканын администратиязы, партийный организациязы бастыра ишмекчилердин ле инженерно-технический ишчилердин ийде-чыдалын улай ла предприятиедө иштин чындыйын бийиктедерине ууландырып турганынын шылтузында жектз продукция болотоны чик жок астадылган.

Жакшы темдектер бисте кзп, же продукциянын чындыйын бийиктедери жаанынан эмди де кзп лз жазап иштеерге келижер. Кезик предприятиелерде керектер ондолуп браатканы жок, карын, там ла уйдап браатканы чочыдулу. Темдектезе, Союзгадагы эткомбинатта 1975 жылда эттин ле колбасалардын чындыйын беш катап шиндеп кзргзндзр. Кажы ла кзрзште продукциянын 10—15 процентин жектеерге келишкен. Продукциянын чындыйын жарандыраp кичеебей турган учун предприятиеге штраф та салылган, чындыйды бийиктедери жаанынан технологияны жарандыра кубултсын, кату

шинжү тургуссын деп шүүлтелер де эдилген. Бу некелтелерди ончозын бүдүргөн болзо, предприятиенин ижин жарандыргай, анчадала эдип, чыгарып турган продукциянын чындынын бийиктеткедий аргалу болгон. Же 1976 жылда өткүрилген шинжүлү көрүштөн шинделген продукциянын 32 проценти база ла жектелген.

Продукциянын чындыны учун Горно-Алтайсктагы калаш эдер заводтын башкараачылары коомой тартыжып жадылар. Мында жылдан жылга калаш ла булочкалар бир ле аай жектү болуп туру. Горно-Алтайскта сыра эдер заводтын эдип турган алкоголь жок суузындарынын ла сыразынын чындыны жабыс, саржу ла сыр эдер комбинаттын предприятиелери ишти стандарттан коркушту кыйыжып өткүргилейт.

Продукциянын чындынын бийиктедери жанынан керектин мындый айалгазы башкараачылардан, инженерно-технический ишчилерден жаан аярулу ла чылазын жок иштеерин некеп туру. Эмдиги өйдө озочыл ченемелди, иштин кандый ла бөлүгинде жап-жагы жедимдерди, эн артык, озочыл эп-аргаларды элбеде таркадып, тузаланары сүрекей жаан учурлу болуп жат.

Л. И. Брежнев партиянын Төс Комитединин октябрьский Пленумында «Тузалу ла астамду иштеери учун тартыжар керек» деп айткан. Бу тартыжуда оок-теектер жок болор учурлу. Фабриканы жагырта кубултканы, жагы станокты кондырып иштеткени, рационализаторлордын шүүлтелерин тузаланганы — бу ончозы жаан учурлу, керектү болуп жат. Ого партийный организациялар жаантайын аярузын жетирип, шинжүде тудар учурлу.

Жагыс ла жана баспас, турумкай ууламжылу иш биске онынчы бешжылдыктын планында темдектелген амадуларга жедип алар, государственный пландарды ла жакылталарды жөнүлү бүдүрер арга берер.

Ю. Бородулин

Туулу Алтай онынчы бешжылдыкта

КПСС-тин Төс Комитединин октябрьский (1976 ж.) Пленумы онынчы бешжылдык планы, анайда ок 1977 жылда СССР-дин албаты-хозяйствозын өскүрер Государственный планнын ла 1977 жылга Государственный бюджеттин проекттерин шүүжеле, жөптөгөн. Онын кийнинде жагы бешжылдык

планды, 1977 жылдын планын ла бюджетин СССР-дин Верховный Соведининг сессиязы јөптөди.

→ Јаңы бешјылдык — производство једимдү болорына, иштин ле продукциянын чындыйын бийиктедерине сүреен көп аргалар тузаланып, јаан иштер бүдүретен бешјылдык.

КПСС-тин Төс Комитединин Пленумында айткан куучынында нөкөр Л. И. Брежнев кезик јаан учурлу сурактарга, олардын ортодо капитальный строительството јаан ајару эткен. 1976—1980 жылдарда ороондо капитальный строительствотонын текши кеми 625,4 миллиард салковой эдип јөптөлгөн. Бу тоодон Туулу Алтайдын үлүзине 200 миллион салковой келишти. Мынан 20 миллион салковойдон ажыра акча јербойындагы Советтердин хозяйствозын өскүрерине чыгымдарлар. Областын бу бешјылдыктагы капитальный чыгымдары тогузынчы бешјылдыктагызынан 1,4 катап көп.

Областын электрификациязынын планында государствотонын электрический линияларын өткүрерине, ого промышленный предприятиелерди, колхозторды ла совхозторды колбоштырарына јаан ајару эдилген. Тогузынчы бешјылдыкта государственный электросеть тударына төрт миллион салковойго шыдар чыгымдалган болзо, бу бешјылдыкта 20 миллион салковой пландалды. Эмди бистин областта колхозтордо ло совхозтордо государственный электрический сетьти ле электројазалдарды иштедетен ле технический јеткилдейтен предприятиелер төзөлип јат.

«Барнаулэнергонын» бешјылдык планында бистин областта 110—35 киловольт напряжениелү 951 километр, 10 киловольт напряжениелү 2010 километр, 0,4 киловольт напряжениелү бир мун километрден ажыра электролиниялар өткүрери, ого керектү подстанциялар тудары пландалган.

Областын промышленнозын өскүрер бешјылдык планда продукция эдип чыгарарын 1980 жылда 96,1 миллион салковойго јетирери, эмезе өткөн бешјылдыктагызына көрө 21,7 процентке көптөдөри, одыар немелердин промышленнозынын предприятиелери аайынча 13 процентке көптөдөри темдектелди. Кезик промышленный предприятиелердин планында продукцияны эдип табыштырар кеми бу тоолордон чик јок бийик. Темдектезе, «Подгорный» совхозтын промышленный продукциязы 2,7 катап көптөөр. Союзгадагы эткомбинат ла Маймадагы сарјусырзавод производствоны 39 процентке, јенгил промышленностьтын предприятиелери ле Горно-Алтайсктагы мебель эдер фабрика 1,5 катап, темирбетон эдимдердин заводы 1,4 катап көптөдөр. Продукцияны ол кире

көптөдөрине предприятелерди технический жагырта жепсегени ажыра, анайда ок иштин арбынын там бийиктеткени, производственный ийделерди, төс фондторды, сырьены, материалдарды, одыраар немелерди, электроэнергияны жаан астамду тuzаланганы ажыра једип алары пландалган.

Јагы бешјылдыкта капитальный чыгымдар эмди иштеп турган предприятелерди жагырта жепсеерине ле элбедерине, жагы предприятелер тударына ууланар. Темдектезе, конок туркунына 50 тонна сүттен продукция эдер жагы завод тудулар. Кийим көктөөр фабриканы жылына 28 миллион салковойго јетире продукция чыгарар эдип элбедер ле жагырта жепсеер. Бөс согор фабриканы жылына 5 миллион 900 метр бөс эдерине јетире јаанадар. Мебель эдер фабриканы 1,6 миллион салковойдын продукциязын эдерине јетире элбедер. «Электробытприбор» завод жылына 7 миллион салковойдын продукциязын эдип чыгарар. Кирпич эдери, агаш јарары, керамзитобетонный эдимдер эдери көптөөр.

Онынчы бешјылдыкта Туулу Алтайда жагы јолдор саларына, эскизин јазаарына көп акча чыгымдалар. Бу ишке бастыразы 29,4 миллион салковой берилди. Ол тоодон союзный учурлу Новосибирск — Бийск — Ташанта јолды капитальный жагырттарына, удур јазап турарына ла кичееп көрөрине 15,4 миллион салковой берилген. Чике-Таманды ашкан јолды кенде јазаар иш божоор, 526 километр јол капитальный јазап, 621 километрге орто јазал эдилер. Јолдор кичееп јазап турган организациялардын производственный базазын тыгыдарына 777 мунг салковой, жагы күр-кечүлер саларына 5,2 миллион салковой берилген.

Бу башталган бешјылдыктын строительный программазы сүреен жаан. Бу иштерди једимдү бүдүрерге строительный иштерди чике пландаары анчадала жаан учурлу болор. Бешјылдыктын пландарын бүдүргедий ле ажыра бүдүргедий аргалар Туулу Алтайдын строительдеринде артыгынча бар. Эмди жагыс ла аргаларды табып, билгир тuzаланары арткан.

Строительно-монтажный иштердин кемин иштин арбынын 30 процентке бийиктеткени ажыра көдүрери темдектелген. Бу задачаны јенүлү бүдүрери элден озо строительный организациялардын башкараачыларынан камаанду болор. Олор кажы ла объектте, иштеп турган кажы ла јерде бийик арбынду иштенер айалга төзөөр учурлу. Эмди тургуза көп стройкаларда иштенер јер белетелбегенинен, материалдарла коомой јеткилдеп турганынан иштенер көп өй калас өдүп, жылыйп јат.

Областьта бүгүңги күнде строительно-монтажный иштердин 75 проценти подрядный эп-аргала бүдүрилип јат. «Горно-Алтайсксуустрой» трест тözöldи. Алты ПМК бириктирген јаңы трест јылына 3 миллион 200 мун салковойдын мелиоративный ла суухозяйственный иштерин бүдүрер планду.

Бистин подрядла иштеп турган строительный организацияларыс канча ла кире јакшы иштегенинен капитальный чыгымдар эдерге берген акчаны једимдү тузаланары камаанду болор.

Горно-Алтайский автономный областьтын јурт хозяйствозынын текши продукциязы онынчы бешјылдыктын туркунына 68 миллион салковой болгонынан 89 миллион салковойго јетире көптөөр. Јылдын ла беш миллион салковойдон көптөп барар. Бу тоо албаты-хозяйствоны өскүрери јанынан КПСС-тин XXV съезди јөптөгөн тös ууламјыларга келижип јат.

Јурт хозяйствонын экономиказы өзүп турганы государственного јуртхозпродукталар табыштырганынан көрүнет. Онынчы бешјылдыкта јурт хозяйствонын продукциязын государственного садары тын көптөөр.

Областьтын албаты-хозяйствозын 1976—1980 јылдарда өскүрер планда государственного 145,7 мун тонна эт, 209,1 мун тонна сүт, 146,2 мун центнер түк табыштырары темдектелген.

Государство јылына орто тооло картошко садып алары, тогузынчы бешјылдыктагызына көрө, 40 процентке, маала ажын садып алары 2—3 катап, јиилектерди — 44 процентке, куманакты — 63 процентке, этти — 14,5 процентке, түкти садып алары 5 процентке көптөөр.

Бу тоолорды өзүп барарыла алгажын, областьтын колхозторы ла совхозторы 1980 јылда, 1975 јылдагызына көрө, государственного этти 52,2, сүтти 8,7, түкти 13 процентке көп садарлар.

1976—1980 јылдарда областьтын јурт хозяйствозында 100 миллион салковой капитальный чыгымдар эдилер, ол акчанын 75 проценти колхозтордын ла совхозтордын производственный керектерине чыгымдалар. Ол кире көп акча чыгымдайла, бис колхозторды материально-технический јанынан тыңыдып аларыс, оларды јаңы техникала јепсеерис.

Областьтын јурт хозяйствозынын тös ууламјызы — мал өскүрери. Бастыра табыштырып турган товарный продукциянын 97—98 проценти малдан алган продукция. Малдан алган кирелтеле колхозтордын ла совхозтордын экономиказы өзүп јат. Онын учун онынчы бешјылдыкта областьта мал өс-

күрерине, онын продуктивнозун бийиктедерине анчадала жаан аяру эдилер.

1976—1980 жылдарда уйлардын тоозы 128,6 мун тын болгонунан 143 мун тынга једер, эмезе 11,2 процентке көптөөр, ол тоодо областын колхозторында, совхозторында 3,1 процентке көптөөр, койлор ло эчкилер 1 миллион 35 мун тын болгонунан 1 миллион 90 мун тынга једер, эмезе 5,3 процентке өзөр, жылкылар 6,8 мун тынга эмезе 15 процентке көптөөр, андардын тоозы 2 мун тынга эмезе 8,8 процентке өзөр.

Областын јурт хозайствозын онынчы бешјылдыкта өскүрер планда общественный малдын чындыйын јарандылары темдектелген. Уйлардын текши тоозында саар уйдын тоозы 6,5 мун тынга эмезе 14,3 процентке көптөөр.

Областын јурт хозайствозынын тос бөлүги— кой өскүрери. Мында койдон алар продукталарды көптөдөрин јеткилдегедий тзөмөл-экономический ле технологический көп иш өткүрери керектү болор. 1976—1980 жылдардын туркунына областта түк кайчылап алары 25 процентке, государственного койдун эдин табыштылары 35 процентке көптөөр. Койлордын текши тоозы 5,3 процентке, төрөөр койлордын тоозы 19,3 процентке көптөөр.

Онынчы бешјылдыкта мал өскүрерине 22 миллион салковой капитальный чыгымдар эдилер, ол акчанын мал турар кажаандар тударына 30 проценти чыгымдалар.

Јуртхозайствонный производствоны өскүреринде тос задача — малга азырал белетеери. Оныла колбой областын хозайстволорына малга азыралды көптөдө белетеери ле бу иште јангы технологияны тузаланары јанынан элбек иштер бүдүрерге келижер. Малдын тоозы көптөгөниле колбой азырал там ла көп керек боло берер.

1980 жылда 41 мун тонна аш, 160 мун тонна өлөң, 116 мун тонна сенаж, 64 мун тонна моноазырал, 15 мун тонна өлөңнинг витаминный кулурын белетеп алары пландалган.

Малдын азыралын кыраларда аштын ла үрендеп өскүрген өлөңнинг түжүмин бийиктеткени ле јерлик өлөңди көптөдө белетеп алганы ажыра белетеп турары темдектелген. Бешјылдыктын туркунына кыралар 8 мун гектарга элбейле, текши кеми 140 мун гектарга једер. Силостойтон культура-лардын кыралары 45 процентке элбеер, јарандырган өлөң чабар јерлер үч катап көптөөр.

Онынчы бешјылдыкта бир гектардан аштын түжүми 8 центнерден 13 центнерге јетире бийиктеер, јангыс жыл өзөр өлөңнинг түжүми 20 центнерден 24 центнерге једер. Көп жыл

өзөр өлөңдөрдүн 120-ден 200 центнерге, кукурузанын түжү-ми 150-нен 250 центнерге жетире көптөөр.

Журтхозяйственный производствоны тыгыдатан база бир арга — мелиоративный иштердин темдектелген программа-зын бүдүрери. Бу иштерге 22 миллион салковой капиталный чыгымдар эдилер.

1976—1980 жылдарда 33,2 мун гектар жерде культуртехни-ческий иштер өдөр. 70,5 мун гектар одорлордын ла өлөң ча-бар жерлердин кыртыжын жарандыар. 7,5 мун гектар жерди сугарар, 3,8 мун гектар жерди кургадар жазалдар эдилер. Эмди бар 4,6 мун гектар жерди сугарып турган системаларды жа-ныртар, 200 мун гектар одорлордо сугаттар жазаар.

Албаты-калыктын акча-кирелтези көптөгөниле кожо бис-тинг областта розничный саду 1980 жылда 171 миллион сал-ковойго једер эмезе 27 процентке өзөр. Ишмекчилердин ле служащийлердин айына иштеп алып турганы 17 процентке, колхозчылардын ижи учун төлөөри 26 процентке көптөөр.

Кизи јиир аш-курсакты эдери көптөгөни, бүдүмдери элбе-гени ле чындыйы јаранганы ажыра улус курсактанары јара-нар. Этти ле эттен эткен продукталарды јири бешјылдык-тын туркунына 10,5 процентке, балыкты ла балыктаг эткен продукталарды јири 24 процентке көптөөр. Улус јиилектер-ди, маала ажын, сүтти ле сүттен эткен продукталарды, јы-мыртканы, өзүмнин сарјузын, сахарды јири көптөөр. Эдилү кийим, өдүк, ич-кийим көп садылар, бөстөрдөң, трикотажаг эткен продукциянын, чулок-носоктордын бүдүмдери элбеер. Телевизорлор, частар, јенгил јорукту автомобильдер, мото-циклдер, хозяйственный ла өскө дө товарлар садары көптөөр.

Областын ишкүчиле јаткандарын бытовой јеткилдеери-нин кеми 1980 жылда 4,6 миллион салковойго једер эмезе 1,5 катап көптөөр, ол тоодо јурт јерлерде 1,7 катап көптөөр. Ал-баты-калыкты бытовой јеткилдеп турганынын чындыйы јара-нар, культуразы бийиктеер. Горно-Алтайскта быттын салоны, Турачакта, Акташта, Кош-Агашта быткомбинаттар иштеп баштаар. Быттын службазынын предприетелери јылдын ла јагы јазалдарла јепселип јат. Бүгүңги күнде улуска јүзүн-башка 558 услуга эдилип јат. Быттын 286 мастерскойы, ком-натазы ла улустаг заказ алар пункттар бар, олоодо 1615 ки-жи иштеп јат. Бу бешјылдыкта быттын службазынын пред-приетелеринин тоозын көптөдөлө, олоорды јагы машиналар-ла, механизмдерле, јазалдарла јеткилдегени ажыра албаты-калыкты бытовой јеткилдеерин чик јок јарандыар задача туруп јат.

Албаты-јонды коммунальный јеткилдеери јанынан ишти чик јок јарандылары темдектелген. Бешјылдык планда областьтын улузын суула јеткилдеерине јаан ајару эдилген. Аймактардын тӱс јурттарынын бастыразында, совхозтордын ла колхозтордын јаан деген јурттарында водопроводтор јазалар. Горно-Алтайск городто газовый хозяйствонын базын тудары божоор, Маймада ла Ондойдо баллондорды газла толтырар пункттар тудулар. Квартираларды газла јеткилдеерин 1,5 катап кӱптӱдӱр. Улус јуртап јаткан тураларды јылула, суула јеткилдегени, канализация ӱткӱргени ажыра квартираларды јарандылар ишти оноҥ ары ӱткӱрер.

Јурттарды јарандылары јанынан коммунальный предприятиялердин ижин тыҥыдар.

Коммунистический партия ла Советский башкару городто ло деремнеде јуртаган улустын јуртап јадар ајалгазын јарандыларына јаан ајару эдип јадылар. 1976—1980 јылдарда јаҥыс ла совхозторды ла јербойындагы Советтердин хозяйстволорын ӱскӱрерине берилген акчала текши кеми 84 мун квадратный метр туралар тудулар. Бу иште эмди улус јуртап јадар тураларды јараш, квартираларын эптӱ эдерине анчадала јаан ајару эдилер.

Социальный программада јаан учурлу јерде улустын су-кадыгын корыыры туруп јат. Планда су-кадыкты корыырынын материальный базын оноҥ ары тыҥыдары темдектелген. Бу бешјылдыкта областной больницынын 84 орынду инфекционный отделениезинин туразы, аптеканын склады, Ондойло ло Шебалинде больницылар тудулар, Кӱксуу-Оозында больницынын туразын баштап салар. Эмди иштеп турган ла јаҥы тудулган медицинский учреждениялер јаҥы медицинский аппараттарла, јӱзӱн-башка јазалдарла јепселер. Больницаларда орындардын тоозы бешјылдыктын учында 2774 болор. 1980 јылда бистин областьта 10 мун кижиге 149 орын келижер, бастыра ороондо дезе 132 орын келижер. Медицинский јеткилдештин чындыйы јаранар. Оорулардан чеберленери јанынан иш тыҥыыр.

Школдордын материально-технический базын тыҥыдарына 9135 мун салковой капитальный чыгымдар эдери темдектелген. Ол акчала 5744 ӱренчик ӱренер школдор, 2090 балдардын садтары ла яслялары тудулар.

Культуранын тураларын ла ӱскӱ дӱ культурно-просветительный учреждениялер тударына 4442 мун салковой акча чыгымдаары темдектелген. 2600 кижиге отурап јерлӱ культуранын туралары тудулар.

Калганчы жылдарда бистин областьта телевидениенин средстволорын тудары элбеди. Бастыра аймактарда јаан эмес телевизионный ретрансляторлор тудулган. Онынчы беш-жылдыкта областьтын журттарында телефикация онон ары тынгыр.

Бешжылдыктын туркунына областьтын журттарында «экран» деп космический приемный системала иштейтен 98 ретранслятор тургузылар. Ол тушта бастыра областьта телефикация аайынча иш божоор. Областьтын журттарын нургулай радиолу ла телефонду эдетен иштер темдектелген.

Онынчы бешжылдык планда социальный өзүмнин ле албатынын жадын-жүрүмин жарандылар программа экономиканы өскүрери социальный ууламжылу болгоны тыгып турганын керелейт. Бу программдан бастыра совет улустын жадын-жүрүминин материальный ла культурный кемин токтоду жоктон жарандылары керегинде Коммунистический партиянын ла онын Төс Комитединин, Советский башкарунын чылазыны жоктон эдип турган кичеемели көрүнөт.

В. Волжин

Улу Октябрьдын 60-чы жылдыгына уткуй

Горно-Алтайск городтын ишкүчиле жаткандары, бастыра совет албаты чылап ок, КПСС-тин XXV съездинин, партиянын Төс Комитединин 1976 жылда октябрь айда өткөн Пленумынын жөптөрүн, «Производство једимдү болорын бийиктедери ле иштин чындыйын жарандылары учун, 1976 жылдын албаты-хозяйственный планын јенүлү бүдүрери учун Бастыра-союзный социалистический мөрөйді элбедери керегинде» КПСС-тин Төс Комитединин, СССР-дин Министрлеринин Совединин, ВЦСПС-тин ле ВЛКСМ-нин Төс Комитединин јөбин оморкоп бүдүрип турулар.

Бүгүңги күнде бистин городто элбеген социалистический мөрөйдө алты муннан ажыра кижі туружып јат. 320 ишмекчи акту бойларынын пландарыла иштин арбынын бийиктедери учун мөрөйлөжип тургускан творческий планла иштегилейт. Ишке коммунистический күүн-тапту болоры учун движение там ла элбей берди. Озочыл ишчилердин ле јангы эп-сүме табаачылардын тоозы көптөйт.

Мөрөйлөжип тургандардын бажында коммунисттер барып жадылар. Бөс согор фабрикада бөс согоочы — коммунист Ев-

докия Ивановна Ворошина макталат. Озочыл ишмекчи кажы ла күн сайын иштин арбынын бийиктеткедий, продукциянын чындыйын жарандыргадай үзери аргалар бедрейт. Бу күндерде Евдокия Ивановна 1977 жылдын экинчи кварталынын чодына иштеп туру. Областьта үч станокло иштеерге көчкөн баштапкы кижиге, нөкөр Ворошина, быжыл планга үзери 1450 метр бөс сокты. Озочыл бөс согоочу иит ишчилерди иштин озочыл эп-сүмезине үредип, иште жакшы једимдерге једип аларга болужат.

Улус тартар автопредприятиенин коллективинде элбеген социалистический мөрөйдө көп жылдардын туркунына автобуста иштеп турган ченемели јаан шофер, коммунистический иштин мергендүчизи, Иштин Кызыл Маанызынын орденин тагынган коммунист Михаил Степанович Глебов озолоп туру. Пассажирлер тартары јанынан акту бойынын планын нөкөр Глебов 115 процентке бүдүрүп јат. Ол пассажирлер тартарында бийик культуразын көргүзөт.

Јаан једимдү ле бийик чындыйлу иштин бешжылдыгын, онынчы бешжылдыкты, мергендү ишле мебель эдер фабрикада столяр Геннадий Андреевич Петлин баштады. Нөк. Петлин бийик квалификациялу мастер болгон учун ого эн ле карулу, ус кол керектү иш эдерге берип турулар. Онын эткен ижи эн бийик чындыйлу деп темдектелет. Озочыл ишмекчи-коммунисттин мергендү ижин Төрөл бийик темдектейле, Иштин Магынын III степень ордениле кайралдады.

Городтын промышленный предприятиелеринин коллективтеринде социалистический мөрөйдин озочылдары деп јүстөнг ажыра ишчи адалып туру. Олор — онынчы бешжылдыктын баштапкы жылынын планын јенүлү бүдүргөн улус. Олордын ортодо: Пяткова Лидия Фридриховна — кийим көктөөр фабриканын ишмекчизи, Волкова Галина Федоровна — гардинный тюль эдер фабриканын ишмекчизи, Тепшиков Архип Антосович — 1931 номерлү автоколоннанын шоферы, Кащев Егор Григорьевич — абра-чанап эдер заводтын ишмекчизи ле өскө дө көп нөкөрлөр КПСС-тин XXV съездинин јөптөрин, партиянын Төс Комитединин октябрьский Пленумынын јөбин жүрүмде бүдүрерине городтын ишкүчиле јаткандарын көдүрүп турган озочылдар.

Предприятиелерде социалистический мөрөй тззөлгөни, мөрөйдиге башкарары, озочылдардын ченемелин таркадары городтын партийный организациязынын төс ајарузында.

Је андый да болзо, бистин городтын кезик промышленный предприятиелеринде мөрөйдиге тззөгөнинде једикпестер барын

темдектеер керек. Мөрөйдиг итоторын элбеде јарлабай, озочылдардын ижинин јангы эп-сүмезин кичееп таркатпай турганы база бар. Строительдердин ортодо Николай Злобинин бригадазынын иштеги эп-сүмези ујан таркадылган.

Партиянын Төс Комитединин октябрь айда өткөн Пленумы ишкүчиле јаткандардын иштеги ле политический эрчимин бийиктедерине ууландыра партийный организациялар, бастыра коммунисттер өткүретен ижинин јуучыл программазын јарадып јөптөгөн.

Социалистический мөрөй јангыдан элбеген ле тыныган өй Улу Октябрьдын 60-чы јылдыгына белетенген өйгө келишти. Бистин ороондо Улу Октябрьский социалистический революциянын 60-чы јылдыгына белетенгени — КПСС-тин ле Советский социалистический госу­дарствонун историзында сүреен јаан учурлу политический иш, ишмекчи класстын, колхозчы-крестьянствонун, советский интеллигенциянын эткен героический керектеринин итоторын көргөни.

КПСС-тин городской комитеди, баштамы партийный организациялар эмди Октябрьдын юбилейине учурлай социалистический мөрөйдиг бастыра аргаларла элбедерине јаан ајару эдип турулар.

«Электробытприбор» заводтын ишмекчилери, 1931 номерлү автоколоннада А. Д. Афанасьевтин бригадазы, пассажирлер тартар автопредприятиде баштапкы бригада Улу Октябрьдын 60-чы јылдыгынын байрамына учурлай бойларына јангы социалистический молјулар алала, городтын бастыра предприятиелеринин коллективтерине кычыру эткендер.

КПСС-тин горкомынын бю­розы оло­рдын баштапкыын шүүп көрөлө, «городтын иштеп турган коллективтеринде Улу Октябрьский социалистический революциянын 60-чы јылдыгына учурлай социалистический мөрөйдиг элбедери керегинде» јөп јараткан. Эмди бу мөрөйдө городтын бастыра коллективтери туружып јат.

Улу Октябрьдын 60-чы јылдыгын јозокту уткыыры учун городто тартыжуны эн озо баштаган «Электробытприбор» заводтын баштамы партийный организациязынын (качызы нөк. Табакаева Валентина Петровна) ижи ајарулу. Коллективте политический агитация јакшы төзөлгөн. Мөрөйдиг итоторын улам ла көрүп јат. Заводтын коллективи бойларында бар аргаларды база катап чотоп көрөлө, 1976 јылдын производственный программазын өйинен озо бүдүреле, јылдын учына јетире планга үзери беш мунг электросамовар эдер болуп молјонды.

«Электробытприбор» заводто элбеген социалистический мөрөйдин төс задачазы — пландарды бүдүргениле коштой, иштин чындыйын жарандылары. Партийный организация күнүн сайынгы иште коллективти үзери аргалар табарына, творческий баштанкайлу иштеерине, жаңы станокторды ла оборудованиени билгир ле жаан једимдерлү тузаланарына, иштин арбынын бийиктедерине ууландырып јат.

Заводтогы коммунисттер коллективте бастыра улус јакшы иштегедий, творческий айалга јеткилдеп турулар. Предприятиенин ишчилери онынчы бешјылдыктын баштапкы ла күндеринен ала төзөмөлдү, бийик дисциплиналу иштин јозогын көргүскилейт. Завод производственный пландарды кажы ла ай, квартал сайын ажыра бүдүрип келди, городто көп јакшы керектер баштады. Социалистический мөрөйдин итогторы аайынча бу коллективке 1976 јылдын баштапкы ла үчинчи кварталдарында иште бийик једимдери учун баштапкы јерлер берилген.

Городто промышленный предприятиелердин ортодо мөрөйди башкаратан, итогторын көрөтөн городской штаб төзөлгөн. Штаб кажы ла ай сайын мөрөйдин итогторын көрөлө, јенү алгандарга учурлай иштин магынын маанызын көдүрет, дипломдор берип, баштапкы јер алганыла уткыган письмо-лор ийип јат. Текши городтогы социалистический мөрөйдө баштапкы јерди көп катап алган коллективке Улу Октябрьский социалистический революция јенгенинин 60-чы јылдыгынын адыла адалган коллектив деп мактулу ат-нере адалып јат.

Октябрьдын 60-чы јылдыгына белетенген өйдө городтын ишкүчиле јаткандарынын ортодо агитационно-пропагандистский иш элбеде өдөр. Лекторлор, докладчиктер, политинформаторлор Улу Октябрьский социалистический революция керегинде, ишмекчилердин ле крестьяндардын жаңы учун тартыжуны улу Ленин төзөгөн Коммунистический партия башкарганы керегинде, бистин социалистический Төрөлистин ийдези тынгыганы, социализмнин телекейлик системазы төзөлгөнни керегинде куучындап берерлер. «Партиянын пландары — албатынын пландары» деп темала лекциялар кычырылар. Лекцияларды кычыраарында партиянын ла иштин ветерандары, партийный, советский ле хозяйственный башкараачы ишчилер туружар.

Городто Улу Октябрьдын 60-чы јылдыгына учурлай социалистический мөрөйди төзөөрдө, Ада-Төрөл учун Улу јууда јенгенинин одузынчы јылдыгына ла КПСС-тин XXV съезди-

не белетенген օйдօ улусла иштеерде, политический иш օткүрерде јуулган байлык ченемелди эмди ончо јерлерде тузаланар керек.

Қажы ла күн сайын социалистический мօрօй элбеп ле тынып туру. Городтын ишкүчиле јаткандары Улу Октябрьский социалистический революциянын 60-чы јылдыгына Ленинниң коммунистический партиязын күреелей туруп алып, 1976 јылдын ла онынчы бешјылдыктын пландарын ла социалистический молјуларын эрчимдү ишле օйинен օзо бүдүрер амадулу барып јадылар.

В. Сатыев

Обществонын ижин тыгыдар

Коммунистический партия ла Советский башкару В. И. Ленинниң јакылталарынан кыйа баспай, амыр-энчүниң ле албатылар ортодо օмօлօжօр политика օткүрип јадылар. Бу политиканын тօс амадузы — бистинг ороондо коммунизмди тօзօп бүдүрерине јарамыкту ајалга јеткилдеери, социализмниң телекейлик системазын тыгыдары, бастыра јер үстинде амыр-энчүни јеткилдеери.

Је оныла коштой империалисттердинг каршулу кылыктарын кօрүп, Коммунистический партия Совет орооннын јеткер јок болорын јеткилдеер, коруланар аргаларын бийиктедер, Јуу-јепселдү Ийде-Күчтерди тыгыдар элбек иштерди օткүрген де, օткүрип те јат.

КПСС-тин Тօс Комитедининг Генеральный качызы нօкօр Л. И. Брежнев партиянын XXV съездине Тօс Комитеттин Отчетный докладында айткан: «Бастыра бу јылдарда орооннын коруланар аргаларын тыгыдарына ла јуу-јепселдерлү Ийде-Күчтерди јарандыраына партия керектү ајаруны эдип келди. Ол јанынан кօп керектер эдилген деп бүгүн съездтин алдына ајдар арга бар».

Социалистический Тօрօли, совет албатынын амыр-энчү ижи јеткер јок болорын јеткилдеерине Коммунистический партия јаантайын јаан ајару эдип јат.

Орооннын коруланар аргаларын тыгыдары јанынан Коммунистический партия ла башкару черүге, авиацияга ла флотко јօмօлтօ эдер Бастырасоюзный обществого (ДОСААФ-ка) јаан учур берип јат.

Бежен јыл мынан օзо ишкүчиле јаткандардын күйниле

коруланарын тыгыдарына төзөлгөн бу общество социалистический Ада-Төрөлдү корыыры керегинде Лениннинг үредүзин таркадары ла жүрүмде бүдүрери, албаты-жонды, анчадала жаш-өскүримди военный ла технический белетеери жанынан өткүргөн иш бистин черүнин ле флоттын жуулажар ийдезин тыгыдарына жөмөлтө эткен.

Миллиондр тоолу совет улус коруланар общественнын организацияларында практический үредү өттилер, социалистический Төрөлин корыырына керектү билгирлер алдылар. Олордын тоозында бистин ат-нерези элбеде жарлу полководецтер, Советский Союзтын Геройлоры, летчиктер, танкисттер, артиллеристтер, связисттер бар.

Жуунын алдындагы жылдарда бу общество осовиахим деп адалган. Осовиахимнинг члендеринин тоозында Советский Союзтын үч катап геройлоры: авиациянын маршалы Александр Иванович Покрышкин ле авиациянын генерал-полковниги Иван Никитич Кожедуб, космос жаар учар керептерди эдип баштаган академик Сергей Павлович Королев, Советский Союзтын Геройы, спорттын заслуженный мастери Мария Павловна Чечнева ла өскө дө көп-көп ады жарлу улус болгон.

Эмди партия ла башкару жашөскүримди черүде служить эдерине, улусты Төрөлин корыырына белетееринде общественнын учурын бийиктедерин тын кичееп жадылар. Ол керегинде КПСС-тин Төс Комитеди ле СССР-дин Министрлеринин Соеди жөп чыгарган.

ДОСААФ-тын организацияларынын алдында чокум задачалар тургузылган. Олордын эдетен керектери: общественнын члендери коруланарын тыгыдар иштерде туружарын жеткилдеери, олорды советский патриотизмге ле Төрөлин корыырына белен эдип үредип тазыктылары; албаты-жоннын ортодо военный билгирлерди, совет албатынын ла онын черүзинин эткен героический керектерин элбеде таркадары; жашөскүримди военный служба өдөрине белетеери; гражданский коруланар иштерди өткүрерине жөмөлтө эдери; албаты-хозяйствого тузалу болгодый технический профессиялу улусты үредип белетееринде туружары; ороондо самолетный, вертолетный, парашютный, планерный, автомобильный, мотоциклетный, радиоподводный, суу-моторный, стрелковый спорттын, моделизмнинг ле өскө дө военно-технический спорттын оной ары өзөрүн башкалары.

Общество јашöскүримле иштеерине, оморды Јуу-јепселдү Ийде-Күчтерде служба öдöрине белетеерине, јиит уулдарды ла кыстарды военный керектин тöзöлгөлöрин үренерине, оморды «Төрöлди корыырына белен» деп спортивно-технический комплекстин нормаларын табыштырарына, военно-технический бөдүмдү спортто туружарына тартып аларына аңылу јаан ајару эдер учурлу.

КПСС-тин Тöс Комитединин ле СССР-дин Министрлеринин Совединин öрö айдылган јöби ДОСААФ-тын районный ла областной комитеттеринен обществонын баштапкы организацияларын башкарарын јарандырала, оморды албаты-јоннын ортодо оборонно-массовый иш öткүрер тöс јерлер эди алзын деп некеген. Клубтардын ижинин кемин бийиктедер, омордын ижин ДОСААФ-тын баштамы организацияларынын ижиле колбоштырар. ДОСААФ-тын ижинде табылган јакшы ченемелди јуур, эң артыгын бастыра организацияларга таркадар.

Ол јöпти жүрүмде бөдүрип, јаан иш эдилген. Эмди ДОСААФ-тын организациялары бистин ороондо эң ле көп улусту общественный организациялардын бирүзи боло берди. Обществонын бистин областьтагы организациязынын ижинин јаранды. Бистин областьта ДОСААФ-тын организациязына 44 мун кизи кирип јат, омор 343 баштамы организацияга бириккен.

Обществонын члендеринин тоозында промышленный предприятиелерде иштеп турган 8 муннан ажыра кизи, 14 муннан ажыра јурт хозјайствонин ишчилери, 10 муннан ажыра текши үредүлү школдордын ла аңылу орто үредүлү заведениелердин үренчиктери.

Калганчы јылдарда обществонын материально-технический базасы тыгыды. ДОСААФ-тын бастыра райкомдорында автотранспортты жүргүзер улусты белетеер техника бар.

Тогузынчы бешјылдыктын туркунына албаты-хозјайствого ло Јуу-јепселдү Ийде-Күчтерге 7 муннан ажыра технический специалисттер белетелген. ДОСААФ-тын лотереязынын билеттерин таркадар план бөдүп јат.

Баштамы ла районный организациялардын тöзöмөл ижинин кемин бийиктеди. Обществонын ижинин кемин бийиктедерине оборонный иштин сурактарын партийный комитеттерде шүүжип турганы јаан јöмөлтö этти. ДОСААФ-тын организацияларынын ижине баштамы партийный ла комсомольский организациялар јаан ајару эде бердилер. Темдектезе, партиянын Кош-Агаштагы, Кан-Оозындагы, Маймадагы, Шебалин-

деги райкомдоры ДОСААФ-тын райкомдорынын председателинине отчетторын заседаниелерде угала, олардын ижинде бар једикпес-тутактарды шүүжип, түрген јоголтор иштерди темдектедилер. Баштамы партийный организацияларга, организациялардын ла предприятиелердин, колхозтордын ла совхозтордын, школдордын башкараачыларына ДОСААФ-тын организацияларынын материальный базазын тыгыдарына болушсын деп јакару берилди.

Анайда эткенинин шылтуунда бу аймактарда ДОСААФ-тын баштамы организацияларынын ижи бир эмеш јарана берди. Кезиги областной ло краевой маргаандарда туружала, баштапкы јерлер алдылар.

ДОСААФ-тын Кан-Оозы аймакта, Горно-Алтайск городто медицинский училищеде, кооперативный ла зооветеринарный техникумдарда организацияларынын ижи јакшы. Је андый да болзо, бистинг областта оборонный общественнын ижинде једикпестер бар.

Бу керекте төс једикпес — баштамы организацияларды организационный тыгыдары јанынан ДОСААФ-тын районный, городской ло областной комитеттери ујан башкарып турганында. Олорго баштамы партийный, комсомольский ле профсоюзный организациялардан болуш база ас.

ДОСААФ-тын организацияларына үредү өткүретен класстар, јашөскүримди технический специальностьторго үредер техника берер сурак база јылбай туру.

Оборонный общественнын алдында турган бу ла өскө дө көп керектерди бүдүрери ДОСААФ-тын бастыра организацияларынын эрчимдү ижинен камаанду.

Је оныла коштой ДОСААФ-тын организацияларынын ижине партийный ла советский организациялардан күнүн сайын башкарту ла болуш керектү. Коруланарын тыгыдарына болужар общественнын ижинде профсоюзный, комсомольский организациялар, военный управлениенин јербойындагы органдары туружар, олардын ижи спортивный коллективтердин, школдордын ижиле колбулу болор учурлу.

ДОСААФ-тын ижинин сурактары бастыра партийный комитеттердин, советский ле общественный организациялардын, предприятиелердин ле учреждениелердин, колхозтордын ла совхозтордын башкараачыларынын күнүн сайынгы ајарузында болзо, бис партия ла башкару оборонный общественнын алдына тургускан задачаларды јенүлү бүдүрерис.

И. Каранин

Албаты шинжүзи—иште

Партиянын XXV съездинин, КПСС-тин Төс Комитединин октябрьский (1976) Пленумынын јөптөриле башкарынып, советский албаты ижинде јаан јенүлерге јединип турулар.

Онынчы бешјылдыкка партиянын ла башкарунын директивтерин албаты шинжүнин органдары јаантайын ајаруга алып, ол јакылталар јүрүмде канайда бүдүп турганын јаан шинжүде тудуп јадылар.

Бистин областьта албаты шинжүнин 557 группазы, 138 пост иштеп јат, оларго 6058 албаты шинжүчи кирет. «СССР-де албаты шинжүнин органдары керегинде ээжилерле», КПСС-тин Төс Комитединин «Литовский ССР-де албатынын шинжүзинин органдарын партийный јанынан башкара керегинде јөбиле» башкарынып, областьтагы албаты шинжүнин органдары производстволордын бастыра бөлүктериндеги партийный организацияларына керектү болужын јетирип јадылар. Албаты шинжүчилер албаты-хозяйственный пландарды јенүлү бүдүрерине, улустын творческий эрчимин элбеде өскүрерине, иштеги ле государственный дисциплинаны тыгыдарына, кажы ла кижы бойынын керегине каруулу болорын там бийиктедерине јаан камаанын јетирип турат. Быјылгы өткөн он бир айдын туркунына албаты шинжүнин городской комитеди бойынын јуундарында беженнен ажыра сурак шүүшкендер.

Албатынын јөөжөзин чебер тuzаланатанынын ла акча-јөөжөни аайлу-башту чыгымдайтанынын ээжилерин буспай, чике бүдүрери учун эрчимдү тартыжып турган шинжүчилердин тоозына Горно-Алтайсктагы бөс согор фабриканын албаты шинжүзинин группазы (председатели нөк. Э. А. Сизинцева) кирип јат. Быјыл ол группа производстводо сегис катап шинжү өткүрип, сырьены, јүзүн-јүүр материалдарды, одыруны, электроэнергияны канайда чыгымдап турганын шиндеп көргөн. Шинжү өткөн согында, онын результатадын группанын јуунында ла бюрозында шүүжип көрөлө, иште кандый бир тутак табылза, бурулу болгон кижини дирекция ажыра кату каруузына тургустырып јат.

Бу фабрикада албаты шинжүчилердин болужыла 63 мун салковойго турар 26,4 мун тонна учук, 630 салковойго турар 45 мун киловатт-час электроэнергия чеберлеп алгандар.

Организационно-технический иштин планы бүдүп турганын јаантайын шинжүде тудуп турганы производствоны ја-

рандырып, ондо жаңыртулар өткүрүп алар арга берген, онын шылтуунда фабрика 28,6 салковойго экономический кирелте алган. Фабрика быжыл 23 рационализаторский шүүлте жарыдып, оларды производството өткүрген, онызы 3,5 мунг салковой кирелте алар арга берген.

Группада жакшы иштеп тургандардын тоозында: бос согоочы нөкөрлөр Е. В. Зубенко, Н. И. Усова, А. Н. Сухина, оного до өскөлөри. Учук белетейтен цехтеги албаты шинжүнийн группазы (председатели нөк. Л. И. Устюгова) база көрүмжилү ижиле мактадып жат. Производствонун ижин жаан шинжүде тутканы фабриканын чыгарып турган продукциязынын чыгдыйын бийиктедер арга берген. Темдектезе, фабрика 1-кы сортту тегин бөсти, план аайынча 98,1 процентке табыштырардын ордына, 98,7 процентке табыштырган. Мында согуп турган жарымдай түк бөстин сорты 0,6 процентке бийиктеген, онызы 4,4 мунг салковой кирелте берген.

Продукциянын чыгдыйын оного ары бийиктедерге, производственный пландарды ла молжуларды жегүлү бүдүрерине жаан жөмөлтөзин электробытприбор эдер заводтын албаты шинжүзинин группазы (председатели нөк. В. Н. Тюнин) жетирип жат. Заводтын албаты шинжүчилери бойларынын ижинде көрүмжилү жедимдерге жединип алганыла коштой бийик дисциплиназыла мактадып жадылар. Андыйлардын тоозында: кран эдер участоктын слесари В. В. Пронин, пресовщик В. П. Загородников, олар эмди 1977 жылдын июль айынын чодына иштегилеп жат. Токарь В. Н. Ушаков, слесарьлар Г. Г. Селищев ле Л. Г. Буньков десе 1977 жылдын май айынын чодына иштегилейт.

Мындагы албаты шинжүнийн группазынын чике төзөп алган эрчимдү ижи онынчы бешжылдыктын баштапкы жылынын государственный планын өйинен озо, 4 декабрьга, бүдүрүп саларга жаан жөмөлтө эткен.

Жакшы ижиле мактадып турган албаты шинжүчилер журт хозяйстводо база ас эмес. Темдектезе, Кан-Оозы аймактагы «Ленинский наказ» колхозтын албаты шинжүзинин группазы (председатели нөк. М. С. Ишимной) журтхозяйственный иштердин өдүп турганын жаантайын шинжүде тудуп жат. Албаты шинжүнийн жөптөрин бүдүрүп, колхозтын правлениези малдын азыралын кымакайлап чыгымдаарына болуп, кормокухня жазап алгандар, анда бозулардын азыралын кожумактаар ла жарандырап бастыра жазалдар тургузылган. Бу кухнянын ижин жаантайын шинжүде тударга көстөлгөн кижиле — албаты шинжүнийн члени, коммунистический иштин мерген-

дүчизи нөк. О. С. Евтифеев. Бу группада јакшы иштегилеп турган шинжүчилер көп. Олордын ортозында: механизаторлор Б. Т. Токтомысов, М. П. Саналов, баш малчы Такысов Сергей. Олор ончолоры коммунистический иштин мергендүчилери. Бу колхозтын албаты шинжүзинин группазын 9-чы бешжылдыктын итогторы аайынча ижиндеги једимдери учун СССР-дин албаты шинжүзинин Комитеди Күндүлү грамотала кайралдаган. Эмди бу колхоз 10-чы бешжылдыктын баштапкы жылынын пландарын бүдүрип, жылды јенүлү божодып јадылар.

Јербойындагы партийный организацияларга ла хозяйственный органдарга керектү болужын јетирип, өскө дө көп колхозтордогы ла совхозтордогы албаты шинжүнин группалары јакшы иштегилеп јат. Андыйлардын тоозында: Кан-Оозы аймактагы ХХII-чи партсъездтин адыла адалган колхозтын албаты шинжүзинин группазы (председатели нөк. С. С. Туткушев), Кюксуу-Оозы аймакта Мультадагы совхозтын группазы (председатели нөк. И. Е. Осокин), Турачак аймактан Дмитриевкадагы совхозтын мындый фермаларынын группалары: Удаловкадагы (председатели нөк. Б. И. Банин), Каначактагы (председатели нөк. Б. А. Пахуруков), Шебалин аймактан Эликманардагы совхозтын мындый фермаларынын группалары: Бешпелтирдеги (председатели нөк. С. С. Ебечев), Айулудагы (председатели нөк. Н. К. Юдаков) ла ошондо өскөлөри. Кюш-Агаш аймактан «40 лет Октября» ла Чапаевтин адыла адалган колхозтордын албаты шинжүчилери база јакшы иштеп јат. Эмди бу хозяйствонун шинжүчилери тös ајарузын малдын азыралын кымакайлаарына ла оны чебер чыгымдаарына эдип јадылар, олор кажы ла килограмм азыралды чотко алала, ошон бир де чыкырым азырал туура барбазын деп, јаан шинжүде тудуп јат. Албаты шинжүнин группалары ижинин планын партийный организациянын планыла колбулу болзын деп, шүүжип, өмө-јөмөлө тургузадылар.

Је албаты шинжүчилери мынайып јакшы иштеп турган промышленный предприятиелерле, колхозторло, совхозторло коштой, коомой иштүлери де бар болот. Бир кезек колхозтордогы ла совхозтордогы албаты шинжүнин группалары ла постторы хозяйствозынын эмдиги өйдөги эн каруулу задачаларынан туура туруп, онын ижин шинжүге албай тургандары јарталды. Темдектезе, Көксуу-Оозы аймактын Кайтанактагы совхозто, «Барагашский» совхозтын Ильинкадагы фермада, «Дмитриевский» совхозтын Озеро-Курееводогы ла Дмитриевкадагы фермаларда, Турачактагы совхозтын Тон-

дошкадагы фермада, Кызыл-Өзөктөги совхозтын Алферов-кадагы фермазында азырал кымакайлаар ишти эмдиге чике тӱзӱп албагандар, бу хозяйстволордо малдын продуктивносты жабызап, жабыс чыгдылу продукция эдип турган учуралдар бар.

Быжыл малдын кыштаары, алдындагы жылдардагызына кӱрӱ, кату айалгада ӱдӱп жат. Айдарда, малчылардын алдында эмдиги ӱйдӱ турган эн каруулу задачалардын бирӱзи — малдын кӱчин чыгарбай, коромжы жогынан кыштадып алары болуп жат. Онын учун областтын бастыра малчылары, журт хозяйствонун каруулу ишчилери бар аргаларын, бастыра ийде-кӱчин малды жакшы кыштадып аларына салар учурлу.

Областытагы албаты шинжӱнин органдары партиянын XXV съездинин тургускан задачаларын ла КПСС-тин Комитединин октябрьский (1976) Пленумынын жӱптӱрин бӱдӱрерге бойлорынын кӱп тоолу шинжӱчилерин ууландырып, бастыра бар аргаларын тузаланып иштеер учурлу.

Н. Штанаков

Жаңы иштер кычырат

База бир жыл ӱтти...

Совет албатынын 1976 жылда бӱткен улу иштеринин, кӱп жакшынак керектеринин эн жаан учурлузы КПСС-тин XXV-чи съезди болды. Онын жӱптӱри эмди бистин ороонды жаңы жегӱлерге баштап туру.

ӱткӱн жылла онынчы бешжылдык башталган.

1976 жылда ороон сӱрекей кӱп аш жуунадып алган...

Литературанын «тӱжӱми» бистин ороондо быжыл база кӱрӱмжилӱ. Июнь айда СССР-дин писательдеринин VI съезди ӱткӱн. Быжыл ак-жарыкка кӱп жакшынак бичиктер чыккан, литературада жаңы лауреаттардын ады адалган...

Партиянын XXV съезди творческий ишчилер керегинде сӱрекей жакшы сӱстӱр айткан: «...Чын талант-жайалта жӱрӱмде ас туштап жат. Литературанын ла искусствонун жӱрӱмди чын, терен ле элбек кӱргӱскен жайалталу произведениелери — ол текши албатынын жедими». Партиянын ла башкаруунун мынды жӱмӱлтӱзи творческий ишчилерге акту кӱӱнинен бастыра ийде-кӱчин салып иштеерине болужат.

ӱткӱн октябрь айда КПСС-тин Тӱс Комитединин «Твор-

ческий јашöскүримле иштеери керегинде» јöби јарлалган. Бу јсп партиянын XXV-чи съездинин јöптöри јүрүмде бүдүп турганын көргүзип, мындый јаан керектерге ајару эдип туру: јашöскүримди бийик тооп, ого ајарынкай ла киленкей болгоныла коштой, оног јеткил некеерин ундыбас керек, оны ончо иште сүрекей ак-чек ле кыйа баспас чындык болорына үредер керек.

Јашöскүримнин јүрүмди чын билер болуп өзöрине сүрекей јаан ајару эдилип јат. Јиит кижии јүрүмди элбек ле терег билгенинен, ого марксистски көргöнинен онын ийдекүчи өзöр.

Јиит кижинин бастыра сзүмине онын общественный керектерде, албаты-јоннын иштеринде турушканы сүрекей јаан болуш јетирип јат. Темдектезе, үредүзин божодып, öскөн-чыккан јерине јанган литераторлор јагыс ла бойынын үлгерлерин эмезе куучындарын бичип јүрериле болорзынбай, озо ло баштап јүрүмди, албаты-јоннын эткен ижин, онын бүгүнгги күнин элбек ле терег билерине кичеенери — чын јолго ууланган баштапкы алтам.

Јашöскүримнин јаштаг ала бойынын ижи, сöзи, керектери, јери, орооны учун акту күүнинен каруулу болуп өзöтöни сүрекей јаан учурлу. Онызы јиит кижиге албатынын керектерин элбек билерине, јаан керектер учун туружарына арга берет.

Творческий јашöскүримди öскүреринде комсомолдын ла творческий организациялардын кожо иштегени көп једимдү. Олор јашöскүримле иштеер советтер, комиссиялар тöзöп, олордын ижин јарандырып, литературанын ла искусствонын јаан тоомјылу устарынын, көпти билер ишчилеринин башкарганыла јииттердин произведениелери аайынча семинарлар, јуундар, дискуссиялар öткүрип, јииттердин произведениелерин öйинде јарлап, јашöскүримнин күүн-санаазын көдүрип, оны јаан иштерге баштап турарына чокум ајару эдет.

Партиянын Тöс Комитединин «Творческий јашöскүримле иштеери керегинде» јöби литературага ла искусствого ичкери јагы алтам эдерине сүрекей јаан арга, јöмöлтö лö ајару болды.

Öткөн 1976 јылда, онынчы бешјылдыктын баштапкы жылында, алтай литература, јажарып ла бийиктеп öскөн јаш агаш чылап, база бир јылдык өзүмин алынган. Быјыл јагыс ла бистинг издательство художественный литература аайынча 19 бичик чыгарган, ол тоодо «Алтай лениниана», Д. Каин-

чиннин «Койчылар», К. Телесовтын «Күски жалбырактар», К. Кошевтин «Туулар сайын туралар», П. Самыктын «Алагүн жааш», А. Адаровтын «Алтын јерим Алтайым» ла өскө дө бичиктер. Бу ла издательстводо орус тилле чыккан бичиктердин тоозында: Л. Кокышевтин «Дети гор», А. Ередеевтин «Зарница», Н. Улагашевтин «Сынару» ла бир кезек өскөлөри де. Барнаулда К. Козловтын «На перекрестках дней и лет», Б. Укачиннин «Горные духи», Г. Кондаковтын «Магнитное поле поэта» деп бичиктери чыккан. Г. Кондаковтын үлгерлеринин «Свет твоих вершин» деп јуунтызы Москвада јарлалган. Быјыл Төрөлистин төс городында јаныс ла «Современник» деп издательстводо үч алтай писательдин: Л. Кокышевтин, К. Телесовтын, Д. Каинчиннин јаны бичиктери кепке базылып, текши ороонго таркаар.

Алтай литературанын јылдан јылга байып, ийде-күчтөнеринде аланзу јок. Литературада көп јылдарга иштеп келген писательдердин творческий эп-аргазы там элбеп ле тынып, јаан иштерге ууланар, бийик өзүмге једер. Литературный үйелерди ээчий үйелер келет. Јылдын ла бистин кычыраачылар баштап бичип тургандардын ат-јолдорын угат, јаны јииттердин үлгерлериле, куучындарыла, статьяларыла таныжат, литературабыстын эп-аргаларынын элбеп турганын көрөт. Эмдиги эн јиит бичиичилердин: орус та, алтай да тилле бичип тургандардын тоозы 50-нен ажып туру. Олордон табынча јакшынак поэттер, прозаиктер, критиктер, драматургтар чыгар деп иженер аргабыс бар. Д. Белеков, Ј. Маскина, Б. Самыков ло К. Тепуков Москвада Литературный институтты божодоло, эмди иштеп турулар. Олордын алдында јаан творческий иш ле јаны творческий сүйнчилер.

Эн јиит бичиичилерден М. Бочиевтин, С. Чунуковтын, Б. Кортиннин, В. Бабрашевтин, А. Яйминнин, Т. Торбоковтын, К. Кензиннин ле оног до өскөлөринин бичигендерин бистин критика јилбүлү деп көрүп туру.

Орус тилле бичип тургандардан Горно-Алтайсктагы радиокомитеттин ишчизи А. Жуковты ла Көксуу-Оозы аймакта Кыраган јуртта јадып ла иштеп турган З. Пирогованы темдектеер керек, баштапкызынын үлгерлериле, экинчизинин куучындарыла кычыраачылар «Звезда Алтая» газет ле Горно-Алтайсктын радиозы ажыра танышкандар.

Јетенинчи јылдар бистин литературада кыстардын элбеде бичип баштаганыла аңыланат. С. Сартакова, Г. Умашева, Г. Елемова, С. Петешева, Э. Сумачакова ла оног до өс-

көлөри үлгерлер бичигилейт. Н. Киндикова, Т. Юрунова, З. Капшунова — критиктер. Бис ончо јииттерге акту күүнистен творчестводо түрген өзүм ле бек једим күүнзеп турубыс. Олорго ончо болушты ла ајаруны өйинде јетирип турары — Туулу Алтайдын писательдеринин ле олордын организациязынын эн јаан керектеринин бирүзи.

Өткөн јылдын ноябрь айында писательдердин организациясында «Јаш тужымнын јанары» деп бичик шүүжилген, ол, байла, январь, февраль айларда чыгып, кычыраачыларга једер. Ол бичиктен кычыраачылар алты јиит автордын үлгерлериле таныжар. Мындый бичиктер јылдын ла чыгып турза, ол јиит бичиичилердин творческий өзүмине јаан јомөлтө болоры јолду.

Јаңы баштап бичип турган кыстардын эн јакшы үлгерлерин алдынан бичик эдип јууйла, јараштыра адайла, јакшынак кире сөс бичийле чыгарза, көрүмјилү де, тузалу да болоры јарт. Јииттердин произведениелерине јылына эки катап чыгып турган «Јылдыс» деп литературно-художественный јуунты јаан ајару эдер учурлу. Ондо јииттердин үлгерлери, куучындары, рецензиялары, олор керегинде писательдердин, кычыраачылардын айткандары јарлалып турар.

Јииттер бойынын произведениелериле радионын берилтеринде, газеттердин литературный страницаларында туружып турарына јеткил ајару эдилер. Бистин писательдер бойынын јаш үйезинин творчествозы, өзүми керегинде акту сөзин айдып, олордын јаңы бичигендерин ајарынкай көрүп, чокум болужын јаантайын јетирерине кичеенер керек.

Је бойынын творчествозын баштап турган јииттерге јүрек сүүнер килемјини, јүрүмге керектү ајаруны јетиргениле коштой, јаан литературанын, јаркынду јүрүмнин алдынан ак-чек некелте база эдилер учурлу. Бистин писательдердин организациязы 23—24 декабрьда јииттердин произведениелери аайынча семинар өткүрген. Семинарда турушкандар докладтар, писательдердин сөстөрин, шүүлтелерин уккан, јииттердин үлгерлерин, куучындарын, бичиген рецензияларын шүүжеринде турушкан.

Келер өйлөрдө Туулу Алтайдын писательдери, олордын организациязы ВЛКСМ-нин обкомыла кожо творческий јашөскүримле ас эмес иштер өткүрери јарт. Ол тоодо јиит бичиичилердин ороон ичинде өдүп турган семинарларында, јуундарында бистен творчествозыла эн көрүмјилү јииттер туружарына ајару эдилер. 1976 јылда сентябрь айда Пермь городто Урал ла Күнчыгыш Сибирьдин јиит бичиичилери-

нинг семинары өткөн, 13 областтан ондо 45 јиит бичиичи турушкан. Олордын бежүзи писательдердин Союзынын членине алынарына көстөлгөн, 12 јииттин произведениелерин издательстволор чыгарзын деп јараткылаган.

Ол семинарда бистенг Э. Тоюшев ле Ј. Маскина турушкандар. Өткөн јылдын сентябрь айында Ташкентте Азиянын ла Африканын ороондорынын јиит бичиичилеринин конференциязы өткөн, бистинг јииттерден ондо Б. Бедюров турушкан.

Бу јылдын апрель айында Москвада РСФСР-динг јиит критиктеринин семинары өдөр, ондо туружарына бистинг писательдердин организациязы С. Каташевти ле Н. Кинди-кованы көстөгөн.

1977 јылда РСФСР-динг јиит прозаиктеринин семинары өдөр, онын кийнинде Переделкинодо Россиянын јиит очеркисттери јуулар. Јиит бичиичилердин произведениелерин Москвада шүүжип көрүп турарын РСФСР-динг писательдеринин Союзынын правлениезинин Секретариады база пландап туру. Ол јииттердин творчествозына ла өзүмине көп тузазын јетирер ончо иштерде бистинг јииттер база туружар деп иженип турубыс. Бисте јангыс ла ол семинарларда, јуундарда шүүштиргедий куучындарлу, очерктерлү ле өскө дө јакшынак произведениелерлү јииттер болзын.

Онынчы бешјылдыктын экинчи јылы башталды. Совет јанга — алтан јыл! Мынча өйдин туркунына бистинг ороон сүрекей чечектеп өскөн лө бастыра јанынан јаранган. СССР — телекейде эн јарык жүрүмдү ле озо јерде турган ороон. Октябрьдын экелген јайымы, јангы жүрүми ле өзүми керегинде бичибезе, писатель не керегинде бичиир?! Бастыра Төрөлистинг писательдери чилеп ок Туулу Алтайдын бичиичилери Октябрьдын алтан јылдыгын јангы үлгерлерле, куучындарла, повестьтерле, романдарла уткыыр. Олор 1977 јылда эн јакшынак иштерин јаркынду алтан јылдыкка учурлаар. Туулу Алтайдын поэттери, прозаиктери, критиктери, литературоведтери јангы јылда бүдүретен пландарын шүүшкениле коштой өткөн литературный јылдын једимдерин ле једикпестерин көргөниле баштагылаар. Олор 1977 јылда ады мактулу алтай писательдердин: П. А. Чагат-Строевтинг 90 јажын (9 февраль), П. В. Кучияктын 80 јажын (17 март) темдектегилеер. Көп катап бойынын организациязына јуулып, олор јиит те, канча јылга иштеп те келген авторлордын јангы произведениелерин шүүжер, городто ло областтын јурттарында кычыраачыларла көп туштажулар өткүрер.

Јүрүм ле иш керегинде јаан куучындар болор, жаңы үлгерлер, куучындар кычырылар. Бистин бүгүңги жарык ла улу күнис бичиичилердин жүрегин көп катап терен сүүндирер, ологго акту жүректен айдатан сөстөр дө, албатынын жүрүмин көргүзер геройлор до табылар.

Бичиичинин эн жаан кереги — бичиктер бичири. Творчество жүрүмдй јаан: онын учы-кыйузы ксрүнбес. Је онын «өзөктөриле», «јаландарыла» канча ла кире ичкери барганда, ол сени анча ла кире јилбиркедип апарар, жаңы јолдорго чыгарар, јаркынду ажуларга көдүрер. Сени јаан тандактар јарыдар, терен телкемдер кайкадар.

Чын элбек ле терен творческий иш кижинин бойын јарандырып ла ийделендирер. Ол тушта ол жүрүмди чын ла толо көргүзер аргалу болор.

Келер өйлөристе жүрекеристи арутап сүүндирер, жүрүмисти кенидер иштер болзын!

Э. Палкин

Јурткорлор—бистин болушчыларыс

Бистин орооннын газеттери бойларынын ижинде В. И. Лениннинг коммунистический партийный печать бийик марксистский идейностьту, ишмекчи класстын, бастыра ишкүчиле јаткандардын жүрүмиле, тартыжузыла бек колбулу болор, революционный тартыжаачылардын элбек калыгы газетте эрчимдү туружарын јеткилдеер, пролетарский интернационализмге чындык болор учурлу деген эжилериле башкарынып турулар. Олор бистин партиянын марксистско-ленинский теорияга төзөлгөлөңгөн идеяларын калык-јон ортодо таркадып, орооннын экономический ийде-күчин тыгыдарыла албатынын јадын-јүрүминин айалгазын там ла јарандылары јанынан партиянын ла башкарунын тургускан јаан задачаларын текши јарлап, ишкүчиле јаткандарды ол иштерди бүдүрерине кычырып, ологдын эрчимдү ижинин једимдерин јаркынду көргүзип, бистин улу Төрөлистин исторязын бичип турулар. Олор онойып, партиянын ла албатынын ортодогы колбуларды там ла тыгыдарына јөмөйт.

Коммунистический партия советский печатты чокум башкарып тура, онын орооннын экономиказынын, науказынын ла культуразынын өзүмине, общественный јадын-јүрү-

мине јетирип турган камаанын тыгыдарына ла элбедерине јаан ајару ла кичеемел эдет.

Шак ол кичеемелдинг ле болуштыг шылтузында бистинг де областьтыг «Алтайдын Чолмоны» ла «Звезда Алтая» деп газеттеринин ижи јылдан јылга јаранып, Туулу Алтайдын ишкүчиле јаткандарынын ортодо тоомјызы өзүп ле камааны тыгып туру.

КПСС-тин Горно-Алтайский областной комитединин ле ишкүчиле јаткандардын депутаттарынын областной Советинин органдары болуп турган «Алтайдын Чолмоны» ла «Звезда Алтая» газеттер бойлорынын төзөлгөнине бери өткөн 54 јылдын туркунына Туулу Алтайдын ишкүчиле јаткандарын коммунистический күүн-тапту эдип тазыктылары, оларды экономический ле социально-культурный строительстводо эрчимдү туружарына ууландылары јанынан элбек иш өткүргендер. Бу иштерди једимдү ле өзүмдү өткүрерине бистинг газеттерге областьтыг ишкүчиле јаткандары, общественный иште, јадын-јүрүмнинг керектеринде эрчимдү туружып турган ак-чек сагышту, озочыл көрүм-шүүлтелү улус — ишмекчи ле јурт корреспонденттер јетиргендер, эмди де јетирип турулар.

КПСС-тин XXV съездине белетенип турар өйдө, съездтин күндеринде ле онын материалдары төс лө јербойындагы печатьта јарлалган кийнинде партиянын ла Советский башкарунын онынчы бешјылдыкка темдектеген пландарын ла ич ле тышјанындагы политиказын Туулу Алтайдын ишкүчиле јаткандары јарадып ла јөмөп тургандары керегинде, предприятиелердин ле хозяйстволордын коллективтери партиянын орооннын экономиказын тыгыдарына, албатызынын јадын-јүрүмнинг ајалгазын там ла јарандыларына ууландырган пландарын бастыра күүндеринег јарадып, оларды өйинег озо бүдүрерине амадаган бийик молјулар алынып, социалистический мөрөйдинг эрчимин там ла тыгыдып тургандары керегинде письмолор областной газеттердин редакцияларына көп келген.

Өткөн 1976 јылдын он бир айынын туркунына јагыс ла «Алтайдын Чолмоны» газеттин редакциязына эки мун сегис јүске шыдар письмо келген. Олардын авторларынын көп сабазы јурт јерлерде јадып, јурт хозяйствонын башка-башка бөлүктеринде иштеп турган улус. Ол письмолордо бистинг областьтыг јурт јерлеринде јаткан улустыг ижи, јадын-јүрүми, једимдери ле једикпестери керегинде ајдылат. Јурт-корлордын письмолорында бистинг ижибистинг, јадын-јүрү-

мистин бастыра јандары көргүзилет. Олор кандый бир керекти, бойынын кожо иштеп турган нөкөрлөринин иштеги, жүрүмдеги једимин јарадып, ого сүүнип тургандарын, эмезе једикпестерди, тутактарды, коомой кылык-јандарды кезем јаратпай, ого кородоп тургандарын бичигилейт. Олордын писъмолоры иштин ле јадын-јүрүмнин жүзүн ле башка сурактарына учурлалып турган да болзо, је олордын амадулары јангыс — јакшы једимдерди там элбедери, јастыраларды, јаман керектерди јоголторы. Шак онын учун редакция кажы ла кижинин писъмозына јаан ајару эдип, анда айдылган шүүлтелерди текши улуска јетирерине кичеенип јат.

Чындап та, кизи бойынын кожо иштеп турган нөкөринин, бригадазынын, фермазынын, колхозынын эмезе совхозынын јакшы једимдерине, төрөл јуртында текши јонго тузалу јангы не-неме бүткенине сүүнип бичиген болзо, оны канайып јарлабас. Өскө јерлердин улузы оны кычырып, ыраак јердеги кижинин эмезе хозяйствонун једимдерин бойынын ижиндеги, јуртындагы эмезе колхозындагы айалгаларла түңейлештирип, ишти, јадын-јүрүмди там ла јарандылары јанынан кандый бир шүүлтеге келгени, эмезе једикпестер керегинде бичилгенин кычырып, бойынын јериндеги ого јуу гаш једикпестерди јарт көрүп, олорло тартыжарына күүнзегени — газетте јарлалган писъмонун, оны бичиген кижинин бистин албатынын ичкери сзүмине јетирген јөмөлтөзинин једими болуп јат.

Ишти ле јадын-јүрүмди јарандылары, науканын ла техниканын, озочыл ченемелдин једимдерин, бар аргаларды табары ла толо тuzаланары керегинде терен ле чокум шүүлтелерин бичип турган јурткорлор ас эмес. Темдектезе, Көксуудагы совхозтын Төгөриктеги фермазынын койчызы В. Тайчинов хозяйствонун коммунисттери ле ишмекчилери партиянын XXV съездинин, КПСС-тин Төс Комитединин октябрьский (1976 ј.) Пленумынын ла партиянын обкомынын IV пленумынын јөптөриле теренжиде таныжып, олорды јадын-јүрүмде бүдүреринде јакшы једимдерлү иштеп тургандары керегинде бичип тура, иштин једимдерин оноң ары көптөдөр аргалар бар, олордын бирүзи «башкараачы ишчилер, специалисттер ле научный ишчилер, анайда ок малчылар өмөлү иштеери» болуп јат деп бичиген. Бу шүүлтени өскө дө колхозтордын ла совхозтордын малчылары јарадып тургандарында алаңзу јок.

Экинчи темдек. Ондой аймакта Јаан-Јаламан деп јуртта јаткан јурткор К. Ептеев бистин алтай албатынын эмдиги

өйдөги жандаган жандары аайлу-башту, кижининг күүн-санаазын, кижиге болгон кеберин бийик көдүрөр, албатынын ады-жолун өскө албатылар алдында уятка түжүрбөс, кеең-жараш, терең шүүлтөлү ле оморкодулу болзын деп күүнзеп, «Жаап ла сананып көригер» деп статья бичиген.

Нөкөр Ептеевтинг бу статьязынын шүүлтези ле учуры бистинг алтай албатыга сүрекей жаан. Онын шүүлтөлөрүн чындап та сүрекей жаап сананып көрөр керек. Мынызы алтай албатынын албаты болгон ады-жолула, снын өскө албатылар ортодо тоомжызыла колбулу сурак.

Партиянын ла башкарунын тургускан задачаларын, онынчы бешжылдыктын пландарын бойынын өйинде бүдүрери керегинде терең шүүнип, иштинг тебүзин тыгыдары керегинде шүүлтөлөрдиги журткорлор В. Ченкуров, Н. Тектиев, Т. Буланатова (Кан-Оозы аймак), М. Беленов, К. Ептеев, О. Тезегеш (Ондой аймак), И. Мундусов, Б. Карулов, К. Мукатаев (Кош-Агаш аймак), Р. Мамаева, В. Шалтагачев (Турачак аймак), В. Тайлошев, А. Соколов (Шебалин аймак), Я. Тулаев (Майма аймак) ле олардон до өскө жүстөр тоолу улус бичигилейт.

Журт ла ишмекчи корреспонденттер бойларынын письмолорында албатынын шүүлтөлөрүн айдып, газеттердин ижиге жаан болужын ла жөмөлтөзиги жетирип, бойларынын общественный активнозун көргүзөдилер. Олор эбиреде болуп турган керектерди тегин ле тууразынан көрүп отураарына болорзынбай, ичкери өзүмдиги түргендедерге, өзүмнинг жолындагы буудактарды түрген жоголторго амадап турган учун газетке бичип турулар.

Эмдиги бистинг орооннын албатылары, ол тоодо Туулу Алтайдын ишкүчиле жаткандары, онынчы бешжылдыктын баштапкы жылынын пландарын бүдүргендеринин итоторын чотоп, жедимдерин ле жедикпестерин аяруга алып, жуулган ченемелдиги 1977 жылдын пландарын жөңүлү бүдүрерине ууландырып турулар.

Онынчы бешжылдыктын экинчи жылы бистинг Төрөлистинг 60 жылдыгына келишкени, бастыра советский албаты бу юбилейдиги иште ле жадын-жүрүмде бийик жедимдериле уткыырга амадап, 1977 жылдын пландарын өйиненг озо бүдүрери учун социалистический мөрөйдиги тебүзин тыгыдып турулар.

Оныла колбой бистинг газеттинг алдында турган төс задача — КПСС-тинг XXV съездининг, партиянын Төс Комитетинин Пленумдарынын, жербойындагы партийный ла совет-

ский органдардын јөптөрүн эл-јонго јартаарын оноң ары өткүрери, областной партийный организациянын ишкүчиле јаткандарды онынчы бешјылдыктын пландарын бүдүрерине ууландыраы, улусты коммунистический күүн-тапту эдип тазыктыраы јанынан ижине бастыра аргаларга болужары болуп јат.

Бу задачаны јенүлү бүдүрерине газетке јаан болушты јурт ла ишмекчи корреспонденттер јетирер аргалу.

Бистин орооныстың, төрөл Туулу Алтайыстың экономиказы тыңызын, культуразы мынан ары там јаранзын, эл-јонды коммунистический күүн-санаалу, иште ле јадын-јүрүмде ак-чек, бийик культуралу болзын деп терен сананып турган, бойын коммунистический строителъствонын чындык туружаачызы деп бодоп турган кажы ла кижиге газеттин ижинде эрчимдү туружар учурлу.

А. Сабашкин

СССР-дин социальный кебери

КПСС-тин XXV съездине партиянын Төс Комитединин Отчетный докладында тың өзүмдү социалистический общество керегинде үредү оноң ары ончо јанынан теренжиде айдылган.

«Бис кижилик мынан озо качан да билбеген общество төзөп алдыс. Бу — кызалантар билбес, токтоду јок өзүп турган экономикалу, јарамыкту социалистический колбуларлу, чындык јайымдарлу общество. Бу — научный материалистический көрүм-шүүлте алынган общество. Бистин алдыста ончо јанынан тыңыда өзүп баратан телкем јолдор јадып јат» — деп, КПСС-тин Төс Комитединин Отчетный докладында айдылган.

Тың өзүмдү социалистический общество табынча класстар јок коммунистический общество болуп өзүп барар деп, партиянын XXV съезди темдектеген. Онын учун тыңыда өзө берген социализмнин классовой кебер-бүдүми јаантайын тыгып, өзүп турганыла ағыланат. Онын өзүминде класстар јууктажып, социальный јанынан бир түңей болуп барат.

Тың өзүмдү социализм тужында общество классовой бир түңей эмес: анда социальный башкалар бар болуп јат. Ол бой-бойына өштү эмес классовой башкалар бойы јоголбос. Экономический өзүмле колбулу ол башкаларды социалистический государствонин ла коммунистический партиянын соз-

нателный ижиле, обществонын өзүминин объективный закондорын билип, оорды башкарып, жүрүмде билгир тузаланганы ажыра жоголтып барар.

Бу керекти аяруга алып, КПСС-тин XXV съезди социальный политиканы өткүреринде төс учурлу мындай төрт задача тургусты:

Баштапкысында, — ишмекчи класстын ла крестьянствонын классовой башкалуларын жоголтып барары.

Найылык класстар ортодо ол башкалар бистин ороондо эки башка общественный жөөжө — текши албатынын ла кооператив-колхозтордын жөөжөзи бар болгоныла колбулу. Ишти общественный төзөгөнинде, кирелтени үлөштирип турганында башкалар база бар.

Ишмекчи класс экономиканын баштаачы бөлүктөринде иштеп, жаан производственный коллективтерге бириккен. Ишмекчи класс иштеп турган государственный предприятиелер общественный ишти төзөгөни жанынан кооператив-колхозтордын хозяйстволорынан бийик кеминде туруп жат. Ишмекчилер эткен ижи учун жал-акчаны государствонун фондторынан алып жадылар. Колхозчылар десе акчаны ла жүзүн-башка продукталарды бойынын колхозы иштеп алган кирелтезинен ле продукталардан, ого үзери — акту бойында бар хозяйстводон аладылар.

Социализм тужында найылык класстар ортодо бир эмеш башкалар жадын-жүрүмде, культурада, сагыш-шүүлтеде артып турар.

Экинчизинде, — городтын ла деревненин, городто ло журт жерде журтаган улустын ортодо социально-экономический ле культурно-бытовой башкалузын жоголторы. Ол башкалар город производительный ийделер өскөн кеми жанынан, технически жепселгени, ишти электроэнергияла жеңилткени, иштин арбыны жанынан деревнени эмди тургуза тын озолоп барганы.

Городто государствонун жөөжөзи, деревнеде государствонун (совхозтордын ла өскө дө кезик предприятиелердин) жөөжөзиле коштой колхозтордын кооперативный жөөжөзи бар болгонынан улам городтын ла деревненин ортодо база тын башкалар болуп жат.

Деревне жерде журтап жаткан улус акту бойында жаан эмес хозяйстволу, бир эмеш жерлү, эки-үч малду. Олор общественный иште иштегенинен бош өйдө бойынын хозяйствозында, айлынын жанында огородто, садта иштеп, оок-теек малын кичееп жадылар.

Журт жерлердеги улустын жадын-жүрүмин жарандылары, текши культуразын бийиктедери жанынан Совет жаннын жылдары-

нын туркунына партия элбек иш өткүрген де болзо, бүгүнкү кünde журт городтон культура јанынан сондоп јат. Оныла колбой городтын ла деремненин ортодо јадын-јүрүмнин культуразында өрөлү-төмөндүзи бар.

Журт јердеги улустын текши үредүзинин кеми городтогы улустан јабыс. Журт улустын текши тоозында интеллигенциянын тоозы ас. Журт јерлерде, городторго көрө, бытовой, медицинский јеткилдеш ас, саду ујан төзөлгөн, культурно-јартамал иш өткүрер учреждениелер ас.

Городтын ла деремненин ортодо андый социально-экономический ле культурно-бытовой башкалардан улам кижилер текши өскөдий аргалар башка бололо, бойынын таскадузын, үредүзин, культуразын бийиктедери јанынан деремнеде јуртаган улусты городтогы улуска түнгей эмес айалгага тургузып јат.

Үчинчизинде, — көп нургуны колкүчилер иштеп турган улустын (ишмекчилердин ле крестьяндардын) ла көп нургуны сагышла иштеп турган улустын (интеллигенциянын ла служащийлердин) ортодо башкалузын јоголторы. Бисте колло эдип турган ла сагышла бүдүрип турган иш, квалифицированный ла квалифицированный эмес, творческий ле тегин бүдүретен иш бар.

Сагышла бүдүретен иште көп нургуны интеллигенция, служащийлер туружып јат. Ишмекчи класс ла крестьянство көп нургуны колло эдетен иште туружат. Колло эдетен иш эмди тургуза уур иш, квалификациязы јабыс, арбын јок иш. Сагышла бүдүрип турган иш, колло эдип турган ишке көрө, кижилер өзөргө, өнжип јаранарга, кижилер бойынын билерин, аргачыдалын көргүзөргө јарамыкту. Эткен иш учун төлөөринде башкалар база бар.

Анайда, сагышла бүдүретен ле колло эдетен иштердин ортодо бар башкаларды өдүп чыгары, јоголторы бистин обществоны социальный бир түнгей эдерине кыйалта јок керектү болуп јат.

Төртинчизинде, — ишмекчи класстын ла колхозный крестьянствонун, интеллигенциянын, городтогы ла деремнедеги улустын бойында бар башкаларды, өрөлү-төмөндү болгонун јоголторы. Колхозчы-крестьяндар бойларынын јадын-јүрүмиле, ижиле, кирелтезиле база түнгей эмес. Колхозтын ижинде улус инженерно-технический ле административно-башкалар ишчилерге, колхозтордын председателдерине, экономисттерге, зоотехниктерге, ветишчилерге, инженер-механиктерге, фермалардын заведующийлерине, бригадирлерге бөлинип јат. Экинчи бөлүккө колхозчы-механизаторлор, трактористтер, комбайнерлор, машинисттер, шоферлор, малчылар кирип јат.

Көп тоолу колхозчылар кандый бир аңылу ижи ле специаль-
нозы жок, колло иштеп турган улус.

Интеллигенция база бир түңей эмес. Ишчиден бийик эмезе
аңылу орто үредү керексип турган квалификациялу ишле
коштой квалификациязы жайым иш (конторалардын служа-
щийлеринин, чотло иштеп турган улустын ижи) база бар.
Интеллигенция городтогы ла журт жердеги интеллигенцияга
бөлинип жат. Олордын текши үредүзинин кеми түңей эмес,
ижинин аайы башка, материальный, культурно-бытовой жет-
килдегенде башка бар.

Советский Союзтын Коммунистический партиязы өткүрип
турган социальный политиканын төс задачалары андый.

Эмди бистин обществобыстын социальный бүдүмин көрө-
ли. Бистин ороондо бүгүңги күнде иштеп турган улустын тоо-
зы 120,6 миллион кижиге. Олордон 70,2 миллион кижиге — ишмек-
чилер, 15,4 миллион — колхозчы крестьяндар, 34 миллионы —
интеллигенция. Бис журтап жаткан социалистический общест-
вонын, Советский Союзтын социальный бүдүми андый.

Ого үзери журт хозяйстводо болушту иштерде 1,8 миллион
кижиге иштеп жат; ишке белетенип турган үренчик улус — 51,1
миллион кижиге; иштебей турган, айыл ээзи үй улус — 3,5 мил-
лион кижиге; пенсионерлер — 44,4 миллион кижиге. Үренчиктер
ле пенсионерлер иштеп туура турбай жадылар. Пенсионерлер-
дин көп нургуны чыдал жеткенче иштеп турулар. Студенттер
жайгы каникулдардын өйинде строительдердин отрядтарында
турушкылайт.

Бистин ороондо коллективтерде жок жүс мунга шыдар кус-
тарьлар, ондор мун тоолу мүргүүлдин ишчилери бар. Бу эки
категория улус табынча жоголып калар. Эл-жонго тузалу иш
этпей, жастыра жолдо турган улус бистин обществодо бар да
болзо, олордын тоозы көп эмес.

Анайдарда, бистин обществонын социальный бүдүми тү-
ңей эмес.

Класстар бойлоры база бир түңей кеберлү эмес. Ишмекчи
класста бастыразы 70,2 миллион кижиге болзо, олордон 10 мил-
лион кижиге жеткилдеер оок иштеги улус. Олор: уборщицалар —
2,5 миллион кижиге, коштоочы улус — 1 миллион, каруулчык-
тар — 1,6 миллион, санитарка-нянялар — 1,6 миллион, кла-
довщик-бескелеечилер — 1,2 миллион, башка-башка оок-теек
иш эдеечи улус — 2 миллион кижиге.

Бүгүн ишмекчи класста эки күч-керек бар, олор: квалифи-
кациялу ишмекчилер жедишпей турганы ла квалификациязы
жок улус артыкту болгоны. Бастыра ишмекчилердин тоозында
бийик квалификацияга жедип алган ишмекчилер — 25 процент,

јабыс квалификациялу улус — 25 процент. КПСС-тин XXV съезди иште механизацияны тынгытканы ла автоматизацияны тузаланганы ажыра квалификациязы јок ишти астадар задача тургускан. Онынчы бешјылдыктын туркунына механизировать эдилген ишке 5—6 миллион кижии көчүрилер.

Иштеп турган бастыра улустын 24 проценти эмезе төртинчи үлүзи јурт хозайстводо. Текши айалга аайынча бисте јурт хозайстводо иштеп турган бастыра улустын он беш процетин тудар керек. Бу задачаны јуртхозайствений производстводо иштин арбынын бийиктеткени ажыра бүдүрип јадыс. Эмди тургуза бастыра колхозчылардын 30 проценти механизатор-лор ло бийик квалификациялу өскө дө ишчилер. 70 проценти дезе колло бүдүрип турган, арбыны јабыс иште.

Ишмекчилер ле служащийлер деген категорияда 35 миллион кижии. Ого 10 миллион инженерно-технический ишчилер ле албатыны јеткилдеер иштеги улус кирип јат. Олордын 30 проценти бийик үредүлү, 45 проценти орто үредүлү. Бу категория улустын 25 проценти бытовой јеткилдееринде иштеп тургандар. Олордын 80 процетинде кандый да специальность јок.

КПСС-тин XXV съезди деремнени ончо јанынан өрө көдүрип, городко јуукташтырар очередной задача тургусты. Онынчы бешјылдыкта јурт хозайствоны өскүрерине чыгымдалар эдип пландаган акча, тогузынчы бешјылдыктагызынан 41 миллиард салковойго көп. Ол чыгымдарла бүдүретен задачалар: производительный ийделерди көдүрери, техниканы јангыртары ла производственный колбуларды јарандырары.

Ороонды индустриализировать эткени, јурт хозайстводо коллективизация өткүргени городтогы ла јурт јерлердеги улустын тоозын чек кубултты. Бүгүн бистин ороондо бастыра албатынын 61 проценти городтордо, 39 проценти јурт јерлерде јуртап јат. Партия бастыра государство производительный ийделерди көптөдөр ишти ле городтогы улус өзөрин пландап јат. Мынан ары јаан городторды онон ары јаанатпай, промышленный предприятиелердин филиалдарын (бөлүктөрин) орто ло кичү городтордо төзөп барары темдектелип туру.

Албатыны үредери, ишкүчиле јаткандардын культуразын бийиктедери, кадрларды үредип белетеери јанынан онынчы бешјылдыкка КПСС-тин XXV съезди тургускан сүреен јаан задачаларды бүдүртени сагышла бүдүрер ле колло эдер иштин ортодо социальный башкалузын јоголторына јөмөлтө эдер.

Анайдарда бистин ороондо класстар јок, социальный бир

түңгей бүдүмдү общество төзөөр иш эмди де өдүп јат. Бистин обществонын социальный бүдүми кубулып браатканын кере-
леп турган төс керек — бүгүңги күнде бистин ороондо бар
класстар ла социальный группалар там ла јууктажып, оло-
дың ортодо јаан башкалар јоголып браатканы. Бу иш комму-
низмнин материально-технический төзөлгөзин салганы,
научно-технический революцияны түргендеткени ажыра өдүп
јат. Ол иштер КПСС-тин XXV съездинин онынчы бешјылдык-
ка темдектеген пландарында айдылган.

С. Николаев

БАЖАЛЫКТАР

Бешжылдыктын амадузы — арбынду ла чыгдый иштеери	1
Туулу Алтай онынчы бешжылдыкта	3
Улу Октябрьдын 60-чы жылдыгына уткуй	10
Обществонын ижин тыгыдар	14
Албаты шинжүзи — иште	18
Жаңы иштер кычырат	21
Журткорлор — бистин болушчыларыс	26
СССР-дин социальный кебери	30

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано к печати 3/І 1977 г. Формат 60×84¹/₁₆. Уч.-изд. л. 2,05.
Усл. п. л. 2,09. Тираж 1000. Заказ 4894. Цена 4 коп. АН 06004.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издательства, г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская, 36.
Горно-Алтайская типография, пр. Коммунистический, 27.

4 акча